

Системата на инвестиционни съдилища: ISDS с маска

Десет причини защо предложението на ЕК не променя основните проблеми на системата ISDS

Въведение

ЕК предложи нова "Система на инвестиционни съдилища", която да замени настоящия механизъм за уреждане на спорове между инвеститор и държава (ISDS/УСИД) в ТТИП и други бъдещи инвестиционни споразумения. Въпреки това, предложеният нов механизъм ще увеличи обхвата на системата, с което ще увеличи риска от искове срещу ЕС¹, а същевременно няма да реши някои от най-големите проблеми на ISDS.

Предложението на Комисията последва обществено обсъждане, свързано с ISDS, в което 97% от 150,000 участника отхвърлят механизма. Три милиона души са подписали петицията срещу ТТИП и ISDS.²

В новото предложение идентифицирахме 10 ключови проблема, които показват, че отново правата на корпорациите са поставени пред тези на гражданите, давайки повече власт на чуждите инвеститори, отколкото на държавата. Все още няма достатъчно основания, които да ни убедят, че ISDS трябва да присъства в ТТИП, дори когато е подвеждащо применуван в "Система на инвестиционни съдилища".

За Земята
Приятел на Земята България

#1 Предложението игнорира изводите от общественото обсъждане на ISDS

След общественото противопоставяне на ISDS, ЕК организира публична консултация, базирана на предложени реформи в търговското споразумение между ЕС и Канада (CETA/ВИТС). 97% от участниците в консултацията отхвърлят ISDS³. Предложението на комисията игнорира опасенията, повдигнати от обществото, като запазва специалните права на инвеститорите.

#2 Дава огромен тласък на компаниите да съдят европейските правителства

Новото предложение прикрива факта, че една Система на инвестиционни съдилища драстично ще разшири правата на инвеститорите⁴, тъй като ще предостави защита на всички американски инвестиции в ЕС. В момента, само осем процента от американските фирми, работещи в ЕС са под закрила на ISDS (чрез двустранни договори). Компенсации за най-малко 30 млрд. евро вече са отправени към страните - членки на ЕС чрез ISDS⁵. Предложението значително ще увеличи шансовете правителствата в ЕС да бъдат съдени.

#3 ВИП права за чуждестранните инвеститори, без задължения

Предложената "Система на инвестиционни съдилища" приоритизира правата на чуждите инвеститори пред интереса на обществото, без да им се налагат каквито и да било задължения за спазване на стандартите за природата, храната и здравето. Чуждите инвеститори ще могат да заобикалят местните съдилища и да съдят държавата в международни трибунали, което ще бъде дискриминация на местните инвеститори.

#4 И без права за обществото или потърпевшите от инвеститорите

"Системата на инвестиционни съдилища" е еднопосочен механизъм, достъпен само за чуждите инвеститори. Гражданите, малтретирани от дейността на минните компании, банките, хранителните мултинационални компании или химическите производители, не разполагат с достъп до международните трибунали, в случаите когато изброените по-горе са отговорни за нарушаването на човешките права или увреждането на околната среда. В същото време, страните - членки на ЕС и Комисията подкопават предложенията на равнище ООН да се създадат механизми, които могат да предоставят на гражданите достъп до международни съдилища, когато техните права са нарушени от инвеститорите.⁶

#5

Без защита на правото за регулация

Европейската комисия твърди, че е въвела начин да се защити правото на националните правителства да регулират. Въпреки това, механизмът не предоставя достатъчни гаранции, а на правителствата ще бъде разрешено само да предприемат “необходимите мерки” за постигане на “законните” цели. Това отново остава на арбитражите да решават какво е позволено и какво не.

#6

Рискът от замразяване на регулациите остава

Давайки право на инвеститорите да претендират огромни парични суми от правителствата, които въвеждат нови закони, се повишава и рискът от замразяване на въвеждането на нови регулации. Заплашени от потенциалната заплаха да бъдат съдени, правителствата ще се въздържат от действия или ще въвеждат закони по желание на инвеститорите. Това подкопава демократичното взимане на решения.

#7

Силна защита за инвеститорите

Широкото определение за инвестиции в предложението позволява на чуждестранни инвеститори да претендират за обезщетение от държавата на много основания. Европейската комисия твърди, че има ограничена защита за инвеститорите, но те все още имат правото да претендират за “непряко отчуждаване” (пропуснати ползи) при всяко ново законодателство, въведено в обществен интерес (например предупреждения за здравето от тютюнопушенето), ако има “явно прекомерен” ефект върху дейността им. Задължение на държавите ще бъде да доказват, че ефектът от законодателството им не е бил прекомерен.

#8

Без независими съдии

При предложената от Комисията система съдиите няма да бъдат независими. Няма да се изисква те всъщност да са практикуващи съдии, достатъчно ще е да са квалифицирани или имат призната компетентност. Сегашните частни арбитражи ще могат да бъдат назначени като “съдии” в предложената система. Има и пропуски в предложените етични изисквания, няма срок преди или след участието им в списъка с арбитражи, няма ясна дефиниция за конфликт на интереси и няма изрична забрана да им бъде заплащано за подобни дейности, докато са арбитражи.

#9

“Системата на инвестиционни съдилища” не е съд, а арбитраж

Терминът ‘инвестиционни съдилища’ е подвеждащ, защото тази система не е съдебна система. Съдиите не разполагат с фиксиран мандат и фиксирана заплата. Плаща им се на ден, така че да имат стимул да се произнасят в полза на инвеститорите, за да привличат още дела. Няма ги основните гаранции за независима система. Това предложение е арбитражна система с козметични промени.

#10

Без убедителни причини за ISDS

Настояването за включване на защитата на инвестициите в ТТИП противоречи на икономическата реалност. Нивото на трансатлантическите инвестиции вече е високо, като ЕС и САЩ са основни търговски партньори. Очевидно е, че ISDS не е предпоставка за привличане на преки чуждестранни инвестиции, така че няма нужда от допълнителна защита. В САЩ вече е подписано споразумение за свободна търговия с Австралия, което не включва ISDS, така че няма причина, поради която да не могат да подпишат споразумение и с ЕС без ISDS. Както ЕС, така и САЩ имат добре функционираща съдебна система и както местните инвеститори, така и чуждестранните могат да разчитат на нея.

Какво да кажем за Канада?

Предложената “Система на инвестиционни съдилища” няма да бъде включена в почти финализираното търговско споразумение между ЕС и Канада (CETA). Организациите на гражданското общество, академичните среди, държавните и европейски служители подчертаха важни пропуски и в ISDS, заложен в CETA⁷. Неспособността на Европейската комисия да премахне тези пропуски като не прилага “Системата на инвестиционни съдилища” в CETA, показва че основните проблеми си остават. Това е още една причина, поради която CETA не трябва да бъде подписан.

За Земята

За контакти: Ивайло Попов, За Земята

ipopov@zazemiata.org; +359 888 20 55 82

Бележки:

- 1 <http://www.s2bnetwork.org/isds-courting-foreign-investors/>
- 2 <https://stop-ttip.org/>
- 3 <http://www.foeeurope.org/eu-commission-deaf-opposition-investor-privileges-130115>
- 4 http://ec.europa.eu/commission/2014-2019/malmstrom/blog/proposing-investment-court-system_en
- 5 <http://foeeurope.org/hidden-cost-eu-trade-deals>
- 6 In the context of the UN Human Rights Council discussions on a proposed Treaty on business and human rights. EU member states have voted against this proposal and are boycotting the negotiations.
- 7 <http://www.foeeurope.org/trading-away-democracy-cetas-investor-protection-rules-threaten-public-good-191114>; <http://www.euractiv.com/sections/trade-society/france-may-block-eu-canada-trade-deal-over-isds-315911>

За Земята
Приятел на Земята България

Публикувано от Приятел на Земята Европа на английски език през декември 2015 г.

Преведено и публикувано на български език от За Земята през февруари 2016 г.